

Tri slobode pod lupom

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

14- 27. avgust 2020. godine

Sloboda udruživanja, okupljanja i izražavanja

- Nakon institucionalnog pritiska na organizacije civilnog društva koji se ogleda u objavljivanju spiska od strane Uprave za sprečavanje pranja novca na kom se nalaze udruženja i pojedinci u odnosu na koje se zahteva provera novčanih transakcija u poslednjih godinu dana, podršku ovom procesu uputila je [GONGO organizacija „Nacionalna avangarda“](#). Iako su predstavnici vlasti negirali da se radi o targetiranom pritisku, činjenica je da se na spisku nalaze upravo ona udruženja i pojedinci koji su se kritički izražavali o radu aktuelnog režima proteklih godina. Na taj način njima se nanosi ozbiljna nematerijalna šteta, pre svega podržavanjem duboko ukorenjenih predrasuda da civilni sektor predstavlja produženu ruku i saradnika stranog faktora i njihovih obaveštajnih službi. U svom saopštenju GONGO organizacija „Nacionalna avangarda“ poziva nadležne da provere i preispitaju i njihov rad i tokove novca, pravdajući to pozivanjem na odredbe Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Na osnovu ovih činjenica, očigledno je da se radi o sinhronizovanoj akciji državnih organa, GONGO organizacija čiji zadatak je legitimizacija takvih postupaka, ali i delovanje tabloida koji tom procesu treba da pruže medijsku podršku. Podsećamo da je više od 270 udruženja i pojedinaca potpisalo zajedničko saopštenje u kome najavljuju da će iskoristiti sva pravna sredstva koja su im na raspolaganju, a da ih ovi pritisci neće sputati u borbi za demokratsku i slobodnu Srbiju.
- [Fantomski portal „Prismotra.net“](#) objavio je tekst u kome se udruženje i aktivisti „Centra za ekologiju i održivi razvoj“ optužuju da su doušnici stranih službi čiji je zadatak da rade protiv interesa kineskih investicija u Srbiji zbog čega zaključuju da CEKOR predstavlja „ekonomske ubice Srbije“. Osim same organizacije koja se optužuje za saradnju sa „bošnjačkom obaveštajnom službom“, u tekstu se poimence targetiraju i aktivisti tog udruženja Nataša Đereg, Zvezdan Kalmar, Nikola Marušić i Pera Marković. [Pravni zastupnik udruženja CEKOR](#) istakao je da je reč o tekstu kojim se narušava ugled ovog udruženja, ali i da postoje elementi zastrašivanja zbog čega u narednom periodu pripremiti adekvatne reakcije. Ovo udruženje postalo je meta napada između ostalog i zbog kritika na račun preduzeća Elektroprivreda Srbije koje je odbijalo svaki njihov zahtev za pristup informacijama o radu tog preduzeća. [U svom drugom tekstu](#) ovaj portal je objavio imena i iznose donacija koje udruženje CEKOR navodno dobija, optužujući ih da deluju za „anti-kinesku propagandu“. U tekstu se CEKOR takođe optužuje da se nijednom nisu bavili ekološkom štetom od posledica NATO bombardovanja, kao ni problemom Železare Smederevo, u vreme kada su „njeni vlasnici bili Amerikanci“. Na kraju se zaključuje da ova organizacija novac dobija za nepostojeće projekte, ali i da njihovi aktivisti često putuju u inostranstvo kako bi u torbama preneli novac koji

dobijaju od stranih službi, a koji se ne evidentira u njihovim izveštajima. Ovaj slučaj predstavlja jedan u nizu tabloidnih napada na sva ona udruženja koja se u svom radu zalažu za transparentnost i koja od nadležnih organa zahtevaju odgovore na pitanja koja se tiču bezbednosti, zdravlja i uopšte dobrobiti građana Srbije. U poslednje vreme je sve vidljivija matrica napada koji se uglavnom organizuju uz logističku pomoć fantomskih sajtova i portala na kojima se objavljuju nepotpisani tekstovi, što ionako nezainteresovanim organima dodatno otežava pronalaženje osoba koje stoje iza napada i zbog čega ovakvi postupci prolaze nekažnjeno.

- Novinaru i uredniku televizije „N1“ [Branislavu Šovljanskom](#) probušena je guma na automobilu u blizini stana u kom živi. Nepoznati učinilac je oštrim predmetom sa pet uboda probušio gumu na njegovom automobilu, što potvrđuje sumnju da se ne radi o slučajnosti niti o spletu okolnosti. Novinari televizije „N1“ su najčešća meta surovih tabloidnih kampanja, ali i otvorenih pretnji koji dobijaju putem društvenih mreža, a u poslednje vreme sve češće i uživo. Zabrinjavajuće je što gotovo bez izuzetka izostaje reakcija nadležnih organa i što niko od napadača ne bude procesuiran, što ukazuje u najmanju ruku na nemaran odnos državnih organa koji samo podstiče napadače na dalje akcije. Primetan je trend porasta broja pretnji koji se upućuju novinarima, pa je tako samo u jednoj nedelji tokom avgusta zabeleženo [čak pet slučajeva napada](#) na novinare.
- [Nezavisno udruženje novinara Srbije](#) osudilo je diskriminatorski odnos v.d. direktora Opšte bolnice u Novom Pazaru Meha Mahmutovića prema nezavisnim novinarima i medijima u tom gradu zbog učestale prakse nepozivanja novinara na konferencije za medije. Prilikom svog poslednjeg obraćanja javnosti Mahmutović je pozvao samo dvojicu sebi bliskih novinara, čime uskraćuje pravo na slobodno i profesionalno obavljanje posla drugim novinarima, a građanima pravo na objektivno i pravovremeno informisanje. Ova opasna praksa pravljenja razlike između „podobnih“ i „nepodobnih“ novinara je izuzetno štetna i ugrožava slobodu informisanja, ali je naročito problematična u situacijama kada je država suočena sa epidemijom virusa i kada se na taj način sužavaju ili praktično zatvaraju kanali komunikacije od strane upravo onih koji su najpozvaniji da javnosti pruže odgovor. Zbog evidentnog kršenja Zakona i neprofesionalnog odnosa prema medijima, NUNS je javno podržao inicijativu lekara koji traže Mahmutovićevu smenu smatrajući ga najodgovornijim za loš rad službi Opšte bolnice u toku pandemije korona virusa. Ovakvo postupanje nadležnih, ali i sve češće napade na predstavnike medija osudila je i nevladina organizacija [Sandžački odbor za ljudska prava](#).
- Nakon najave otpuštanja 200 radnika iz Radio televizije Vojvodine, usled umanjavanja budžetskih izdataka za tu medijsku kuću u iznosu od 201 milion dinara, [predstavnici sindikata kulture i umetnosti „Nezavisnost“](#) održali su protest u Novom Sadu i najavili inteziviranje akcija u narednim danima. Naime, tokom jula meseca otkaze je dobilo 56 ljudi, a prema najavama bez posla će ostati još 200 ljudi koji su angažovani posredstvom privatnih agencija za zapošljavanje. Na taj način se, pored egzistencije samih zaposlenih, dovodi u pitanje i dalji rad te medijske kuće, naročito u pogledu kreiranja i emitovanja sadržaja na manjinskim jezicima, imajući u vidu već postojeće kadrovske nedostatke u tim oblastima. Iz sindikata su istakli da je otpuštanje radnika naročito nepravedno u toku epidemije kada država pomaže firmama da ne otuštaju radnike. [Nezavisno udruženje novinara Vojvodine](#) izrazilo je zabrinutost zbog položaja njihovih kolega i kolegica koji rade u manjinskim redakcijama RTV-a u protestnom pismu koje su uputili rukovodstvu te kuće. U pismu se takođe navodi da je nedopustivo odsustvo saradnje rukovodstva sa zaposlenima u cilju prevazilaženja ovog problema, zbog čega zaposleni nemaju nikakve zvanične informacije o dešavanjima u medijskoj kući u kojoj su zaposleni. NDNV je najavilo da će o ovoj situaciji obavestiti sve relevantne međunarodne partnere, ali i da će pružiti besplatnu pravnu pomoć svim radnicima kojima ona bude potrebna.

- Ekološkinja i građanska aktivistkinja [Dragana Arsić](#) našla se na udaru fantomskog portala „Prismotra.net“ koji je optužuju za lažni aktivizam i nestručno napadanje Javnog preduzeća Nacionalni park Fruška gora. U tekstu se Arsićeva optužuje da je u prošlosti finansijski oštetila banku u kojoj je radila, a da sada deluje kao eksponent političkih stranaka „koje su u prošlosti opustošile Frušku goru“. Takođe se navodi da njene „sistematične, kontinuirane i osmišljene napade“ navodno finansira organizacija Trag, za koju se navodi da je svoju delatnost počela da obavlja 1999. godine, u vreme NATO bombardovanja. Na kraju, zaključuje se da je njena osnovna uloga da iznosi neistine na račun tog javnog preduzeća, ali se nijednom ne navodi šta je neistinито iznela u svojim izjavama. Portal Prismotra.net očigledno dobija veoma značajnu ulogu u etiketiranju političkih neistomišljenika vlasti i progonu građanski aktivista i aktivistkinja, čemu doprinosi i odsustvo zainteresovanosti nadležnih da otkriju ko se krije iza ovih fantomskih portala.
- Nakon višegodišnje institucionalne, ali i vaninstitucionalne borbe, brojnih protesta i barikada u ciju očuvanja reka u oblasti Stare planine, meštani su i zvanično uspeli da se izbore da se u tim krajevima zabrani izgradnja mini hidroelektrana. Meštani Rakite i aktivisti inicijative „Odbranimo reke Stare planine“ organizovali su zajedničku [akciju vađenja cevi iz korita reke](#), u čemu su ih podržali brojni građani i aktivisti iz drugih delova Srbije. [Višegodišnji napori, hrabrost i uspeh](#) meštana ovog malog mesta u Srbiji predstavljaju najbolji prikaz stvarne moći građana koji se udružuju u cilju rešavanja zajedničkih problema i odbrane osnovnog ljudskog prava na zdravu i bezbednu životnu sredinu.